

boven nu voor
are heilgdom,
en leven. Maar
gebrokenheid
in zoeken wij
te en ware, en
loesten we niet
besten we niet
en? en in Hem
ons echte leven
n ligt? Moesten

d wij dus hier
vreden moeten
krijgen we het
as goed. Neen,
an Hier wordt
voorgehouden,
even. Nu moet
ziel vol van de
standpunt moet
tegen de zonde
wil Gods in ons
te worden. Dan
maar we deden
en we leefden
geadeld en ge-
f. We verdeelen
e breken onze
voor Gods Ko-

emelvaart van
verloochenden
e houden aan
maakt was. En
melvaart, door
gdom, dat met
niet onze eigen

lmoediging, en
rberciding zijn
jdng en kracht
leven; de dag
in den hemel
heid is en het
laaruit hier op

v. A.

EVEN

Prof. Dr. H. H.
deuwe kerkrecht".
deuwe kerkrecht
van 15 April j.l.,
een nieuw kerk-
te zou wezen...
kerkrecht, dat eerst
acht is, wat de
". Nu heb ik dit
niet: het nieuwe
raktijk; evenmin
deuwe kerkrecht
voorgesteld. Doch
eerie eerst sedert
formeerde, wordt
schen, mag men
". En het getuigt
elheid op dit ge-
van „nieuw" wil
dit kerkrecht ook
ijk gebracht! Nu
H. Kuyper wacht
op Fransche en
er echter kan ik
ook hij deze fout
rof. Dr. H. Bouw-
Prof. Bouwman...
kerkrecht is dan
eelen". Dit beoor-
den uit het werk
neerd kerkrecht".
het eerste deel
beteekenis, zoals
nieuwe kerkrecht
ok eerst na 1926.
zelf aangaat. In
n maar een 3-tal
ls tot Prof. Dr. H.
f eene classis, of
recht hebben een
ambt te ontzetten.
„De Heraut" van
et hoofd Afzet-
volgende:

in Amerika ons
erzoek daarop in
te geven, verblijft
e ook onder onze
it" gelezen wordt
uit blijkt, dat de
de Gereformeerde
roken.
n aan het verzoek
en over de vraag

of men bij het Avondmaal in plaats van wijn ook
geperst druivenap mocht gebruiken, we willen thans
ook een antwoord geven op een andere vraag uit
Amerika tot ons gericht, of een Classis, of deputaten
namens eene Classis, het recht hebben een Kerkeraad
of Kerkeraadsleden uit hun ambt te ontzetten?

Zoo gemakkelijk als de vorige vraag is deze vraag
zeker niet te beantwoorden, aangezien tot een juiste
beoordeling van het geval de bijzonderheden ons
zouden bekend moeten zijn. We kunnen daarom slechts
in het algemeen op zulk een vraag antwoorden. En
dan zij in de eerste plaats opgemerkt, dat een Classis
of Synode zeker niet het recht heeft zonder meer
om een Kerkeraad of een zeker aantal Kerkeraadsleden
uit hun ambt te zetten. Een dergelijke bisschoppelijke
of hiërarchische macht komt aan de meerdere ver-
gaderingen niet toe. Volgens onze Kerkenorde Art. 70
komt het recht om de ouderlingen en diakenen, wan-
neer zij iets strafwaardigs gedaan hebben, aan den
Kerkeraad toe, maar staat de beslissing of een pre-
dikant geheel van den dienst zal af te zetten zijn,
aan de Classis. Alleen in geval een Kerkeraad weigerde
een ambtsdrager, die is aangeklaagd, uit zijn ambt
te ontzetten, en de aanklager beriep zich op de Classis,
zou deze hetzij dan zelf hetzij door hare deputaten
kunnen uitspreken, dat zulk een Kerkeraadslid on-
waardig was langer het ambt te bekleeden, en in dat
geval zou de Kerkeraad natuurlijk gehouden wezen
dit vonnis uit te voeren. Maar de eigenlijke afzetting
uit het ambt zou dan toch altoos door den Kerkeraad
behooren te geschieden. Maar dat een Classis eigen-
machtig zou ingrijpen en een zeker aantal Kerkeraads-
leden zonder aanklacht uit de gemeente en zonder
den Kerkeraad daarin gekend te hebben, uit hun
ambt zou ontzetten, zou volgens ons Gereformeerde
Kerkrecht niet geoorloofd wezen. Zoo iets behoort
wel tot de bevoegdheden, die een hiërarchisch inge-
richt genootschap aan zijn bestuurscolleges toekent,
maar niet tot de bevoegdheid van een meerdere ver-
gadering in een Gereformeerde Kerk.

Intusschen kan het voorkomen, dat niet enkele
Kerkeraadsleden, maar de geheele Kerkeraad als zoo-
danig door een zoodanig bederf is aangetast, dat
vermaning noch andere middelen helpen.

Voetius nu ontkent niet, dat in zulk een geval de
bestuursmacht aan den Kerkeraad ontnomen en op
een ander kan overgebracht worden, maar hij zegt
uitdrukkelijk, dat dit dan geschieden moet door de
Kerk, d.w.z. de gemeente, die den Kerkeraad deze
macht verleend heeft en ook de bevoegdheid heeft
deze bestuursmacht aan de predikanten of ouderlin-
gen weer voor goed of tijdelijk te ontzeggen. De ge-
meente, of althans dat deel der gemeente, dat trouw
is aan Gods Woord, heeft dan op te treden. Dat de
Classis daarbij hulp mag bieden spreekt vanzelf,
maar deze hulp bestaat dan daarin, niet dat de
Classis zulk een Kerkeraad afzet, maar dat zij de
leiding op zich neemt en zorgt, dat er andere ambts-
dragers in hun plaats worden benoemd. („Pol. Eccl.
t. I", pag. 255 en v.v.) Voorts is het natuurlijk ook
denkbaar, dat niet alleen de Kerkeraad afwijkt, maar
ook heel de gemeente met den Kerkeraad. In dat geval
kan de Classis niet anders dan het verband met zulk
een Kerk tijdelijk of voor goed verbreken.

We meenen met dit antwoord van Voetius te kunnen
volstaan. Er zou natuurlijk nog veel meer over te
zeggen zijn, maar dan zouden we ons in allerlei bij-
zonderheden moeten verdiepen. En we meenen, dat
de hoofdvraag hiermede voldoende beantwoord is."

We zien het, nog in 1923 wilde Prof. Dr. H. H. Kuyper
niet weten van het recht eener classis tot het afzetten
van eenen kerkeraad of van kerkeraadsleden. Zij mocht
uitspreken, dat zulk een kerkeraadslid onwaardig was
langer het ambt te bekleeden... Maar de eigenlijke af-
zetting uit het ambt zou toch altoos door den kerkeraad
behooren te geschieden". De classis moet eventueel hulp
bieden, „maar deze hulp bestaat dan daarin, niet dat
de Classis zulk een kerkeraad afzet, maar dat zij de
leiding op zich neemt en zorgt, dat er andere ambts-
dragers in hun plaats worden benoemd". In het ergste
geval „kan de Classis niet anders dan het verband met
zulk een kerk tijdelijk of voor goed verbreken".

Zoo nog in 1923.
Daarna echter kwam er verandering van beschouwing
bij Prof. Dr. H. H. Kuyper, die zich in 1926 op de Synode
te Assen heeft doorgezet, en waarin schier allen ter
Synode met hem meegingen zijn.

Zelf schrijft hij over deze verandering in „De Heraut"
van 15 Mei 1932: „Nu heeft Dr. van Lonkhuyzen zoowel
in zijn brochure als in zijn tijdschriftartikelen zich er
telkens op beroepen, dat zoowel door Prof. Bouwman
als door mij, toen uit Amerika de vraag ons gedaan
werd, of een Classis een Kerkeraad mocht afzetten,
daarop in ontkennenden zin is geantwoord en door mij
in „De Heraut" destijds dit antwoord gemotiveerd werd
met een beroep op Voetius, die gezegd had, dat alleen
de gemeentelieden dit mochten doen. Ik deed dit af-
gaande op het gezag van Prof. Rutgers, die... dit citaat
van Voetius aldus, met invoeging van het woord
alleen, had aangehaald. Bij nauwkeuriger bestudee-
ring van Voetius Politia (sic) Ecclesiastica en vooral
van de handelingen der Synode van Delft, bleek me
later, dat Prof. Rutgers de bedoeling van Voetius niet
juist had weergegeven".

We zien, Prof. Dr. H. H. Kuyper geeft hier zelf toe,
dat zijne beschouwing veranderd is, en wel na 1923.

Hoe dat gekomen is, kunnen we nu daarlaten. Slechts
zij er op gewezen, dat Prof. Dr. H. H. Kuyper niet zegt,
dat hij door diepere bestudeering der beginselen van
het Gereformeerde kerkrecht tot deze verandering van
beschouwing, die toch van zoo groote betekenis is,
gekomen is, maar bij nauwkeuriger bestudeering „voor-
al van de handelingen der Synode van Delft", vooral
dus van de praktijk onzer Vaders. Hij heeft
niet eerst die praktijk aan de beginselen getoetst, om
ze dan mogelijk te veroordeelen, doch hij heeft

zijne veranderde theorie hoofdzakelijk
ontleend aan, of gebouwd op, de praktijk
onzer Vaders.

Hoe dit verder zij, hier was dus verandering bij hem,
en wel sedert 1923.

Hij erkent, dat hij noch Voetius, noch die praktijk
onzer Vaders, tevoren nauwkeurig genoeg bestudeerd
had. En hij was in 1923 toch reeds bijna 25 jaar Hoog-
leeraar, en had mede, al was het dan ook niet de eerste
jaren daarvan, het kerkrecht te doceeren.

Als we dat bedenken, kan onwillekeurig de vraag
opkomen, of het hem dan wel voegt, zoo hautain te
schrijven: „Had Prof. Greydanus meer studie gemaakt
van het Gereformeerde kerkrecht, dan zou hij zich zeker
voorzichtiger hebben uitgedrukt".

En ook is met het oog op deze geschiedenis de vraag
geoorloofd, of Prof. Dr. H. H. Kuyper ook mogelijk thans
nog niet Voetius nauwkeurig genoeg bestudeerd heeft,
zoodat ook zijn „zoo dikwijls en zoo afdoende weerlegd,
dat het eigenlijk vervelend wordt er nogmaals op terug
te komen" misschien wat sterk zou kunnen zijn?

In elk geval: nag in 1923 ontkende ook Prof. Dr.
H. H. Kuyper het recht van classes, om kerkeraaden
en kerkeraadsleden af te zetten. Eerst daarna kwam
bij hem verandering van beschouwing. Ten aanzien
van hem mogen we dus in elk geval wel spreken van
„nieuw kerkrecht".

En waar dit toen voor hem nieuw was, die reeds
jaren Hoogleeraar was, ook in het kerkrecht, en zoo
leidend betekenissen had voor ons kerkelijk leven, voor
veler denken en handelen in kerkrechtelijk opzicht,
mogen we wel aannemen, dat dit sedert 1925 à 1926
door hem gedoceerde en voorgestane kerkrecht voor
vrijwel allen in onze Gereformeerde Kerken destijds
nieuw was.

Dat valt ook af te leiden uit wat Prof. Dr. H. Bouwman
schreef, over wien Prof. Dr. H. H. Kuyper mij wel nood-
zaakt nu ook iets te zeggen. Diens werk „Gereformeerd
Kerkrecht" kwam wel uit na 1926. Maar vóór dien tijd
had hij zich ook over de genoemde vraag uit Amerika
uitgelaten. We lezen in het Agendum voor de
Synode der Christelijke Gereformeerde
Kerk in Amerika van het jaar 1926, in één der rap-
porten over de genoemde vraag: „Ook de autoriteiten
in Nederland van lateren datum stemmen alle met
ons in. Allen leeren, dat een Classis een kerkeraad niet
kan afzetten. Niet slechts is dit het gevoelen van
Dr. Rutgers en Dr. H. H. Kuyper van de Vrije Universiteit,
maar evenzeer van Dr. H. Bouwman van de Theologische
School te Kampen. Laatstgenoemde schrijft in een ge-
publiceerden brief aan Dr. J. van Lonkhuyzen het vol-
gende: „Uw vraag, of ik ooit op mijn colleges zou ge-
zegd hebben, dat een Classis een kerkeraad zou kunnen
afzetten, bevreemdt mij eenigszins. Ik herinner mij
niet dit ooit te hebben geleerd, en ik zou zeggen
dat dit onmogelijk is (wij spatiëren)". [n.l. de
opstellers van het Rapport.] „Wel kan de Classis den
kerkeraad helpen in het afzetten van een ouderling.
Ook wel kan een Classis, wanneer de kerkeraad geheel
afgedwaald is of in strijd handelt met het recht der
Kerk en hare Belijdenis, de gemeente helpen in het
kiezen van een anderen kerkeraad, maar de Classis
mag niet handelen zonder de gemeente. Ik heb in 1905,
toen de kwestie N.-Pekela op de Synode behandeld werd,
en ik met Dr. Hania en Dr. Breukelaar werd gedeputeerd
om daar orde op zaken te stellen, dit beginsel krachtig
verdedigd. De generale kerken mogen niet doen wat
des kerkeraads is. Ook de Classis mag niet doen alsof
er geen kerkeraad is. Naar Gereformeerd kerkrecht
valt, als het geheele kerkverband (moet zijn de geheele
kerkeraad)" [schrijft het rapport] „bedorven is, en er
geen normale weg tot genezing is, de macht der Kerk
weder terug op de gemeente, en het kerkverband kan
en moet dan de gemeente hulp bieden, dat een andere
kerkeraad worde gekozen in plaats van den ontrou-
wen", blz. 157/158.

Deze brief valt dus ook in 1923 of daaromtrent ge-
schreven zijn. Inzooover Prof. Dr. H. Bouwman dus later
terzake anders geleerd en geschreven heeft, is er ook
bij hem eene verandering van beschouwing gekomen
na ± 1923, en vóór 1926 en vóór den tijd, dat hij zijn
„Gereformeerd Kerkrecht" schreef.

Prof. Dr. H. H. Kuypers beroep op Prof. Dr. H.
Bouwman, om het „nieuwe" van dit kerkrecht te ont-
kennen, heeft dus geene kracht.

Daar nu voor beide deze Hoogleeraren in het kerkrecht
vóór 1923, het recht van eene classis om eenen kerke-
raad of kerkeraadsleden af te zetten, blijkbaar iets
nieuws was, iets ongerijms, iets tegen het Gerefor-
meerde kerkrecht indruischends, mogen we wel conclu-
deeren, dat dit destijds het algemeene gevoelen in onze
Gereformeerde Kerken was. En blijkens de genoemde
vraag uit Amerika toen ook in een aanmerkelijk deel
van de Christelijke Gereformeerde Kerk in de Vereenigde
Staten van Noord-Amerika. Dit blijkt ook nog daaruit,
dat het rapport der synodale commissie van prae-advies
over deze kwestie van het afzettingsrecht van classes,
welk rapport ook de twee tevoren bij de synode inge-
diende rapporten bespreekt, en dat zelf dit recht ver-
dedigt, en aan de synode voorstelde te verklaren, dat
eene classis die bevoegdheid heeft, Acta der Synode
1926 van de Christelijke Gereformeerde
Kerk, blz. 315—332, en bepaald blz. 330, met dat voor-
stel door de synode alleen maar in de Acta opgenomen,
maar toch niet formeel aangenomen werd. De synode
besloot aan de praeadviseerende commissie dank te
zeggen, en in verband met dat rapport de door de
classis Grand Rapids West geschiedte afzetting te hand-
haven, blz. 142.

(Zie vervolg op blz. 300.)

Traktatie en Traktatisme¹⁾.

Tot het moeilijkste genre lektuur behoort het
traktaatje.

Als wij begonnen de moeilijkheid in te zien, dan
ware er reeds veel gewonnen!

Wat is in de meeste gevallen een traktaat?

Een brokje leven (amelijk eentonig) plus een
stukje evangelie (amelijk eenzijdig), die op een
vrij mechanische wijze aan elkaar verbonden zijn.

Meestal schrijft men noch consequent van het
beeld uit noch consequent van het woord, van de
gedachte uit, maar lascht die beide op een enig-
zins wonderlijke wijze aan elkaar.

Trouwens van evangelisatie-bladen en evangeli-
satie-toespraken geldt heel vaak hetzelfde. Men
kan waardeering hebben voor den flair zonder
bewondering te hebben voor de methode.

Laat ik het scherp stellen: Wij evangelisee-
ren nog te veel met anecdoten!

Daar is bijvoorbeeld een groote nieuwe brug ge-
bouwd. Een pakkend cliché, een slagzin als titel.
Wij laten de menschen even over de brug komen.
Dan gaan wij zeggen: Lezer, er is ook een afstand
tusschen God en mensch. U kunt die niet over-
bruggen, maar... u weet het wel verder. Zoo heb
ik het honderden malen gedaan en u ook, niet-
waar collega?

Laat ons nu eens doen alsof zoo'n traktaat voor
ons geschreven, zulk een toespraak voor ons ge-
houden werd. Hoe zouden wij reageren?

Geduld, lezer, ik ga een proef met u nemen. Stel
voor, ik kom bij u op bezoek. U wilt N. B. van
Even Parkeeren wel eens zien en spreken. Goed!
ik schrijf u mijn trein en u staat aan het station.

U treft het niet, broeder! zoo luidt het wel-
komstwoord tot mij, het regent dat het giel! Wat
antwoordt N. B.? Gelukkig, zegt hij, in den hemel
is het altijd schoon weder, daar is het woeden der
elementen voorbij. U kijkt even vreemd, maar
zwijgt beleefdheidshalve. Wij komen aan een brug
en weer zou ik zeggen: hoe heerlijk, de afstand
tusschen God en mensch is tenietgedaan! U voelt
u niet op uw gemak en denkt: menschen vallen
toch altijd anders uit dan men ze zich heeft voor-
gesteld. Wij komen aan nieuwe straten en vele
pas gebouwde huizen dragen het opschrift: Te
huur! Stel u voor, dat ik zou opmerken: In het
Huis des Vaders zijn vele woningen! U zoudt mij
dan erg tegenvallen als u dan niet uitviel: Man,
hou je mond, je bent een onuitstaanbare wauwe-
laar! En daar zoudt u goed aan doen met dat te
zeggen!

Als u zoo de proef op uzelf hebt genomen, dan
zult u begrijpen dat wij zóó niet moeten evange-
liseren. Het beeld behoudt zijn rechten.
Daar gaat mijn stukje niet tegen. Zien is ook
een gave van den Heiligen Geest. Maar het beeld
moet aan het Woord gesubordineerd zijn en niet
het Woord aan het beeld. Ja, eigenlijk is het nog
anders, het beeld moet zelf Woord zijn. Het maakt
een groot verschil of wij spreken met de feiten of
dat God spreekt met de feiten. Vroeger sprak men
nog al eens van roepstemmen. Maar u voelt
het onderscheid of ik een zaak of een gebeurtenis
iets laat zeggen, wat op een zeker oogenblik in
mijn kraam te pas komt of dat ik bij het licht
der Schrift ze Gods Taal doe verkondigen.

Niet elke wijziging zal ons echter van het Trak-
tatisme in de Traktatie brengen. Er is een voor-
slag gedaan — indien het courantenverslag de
meening althans juist heeft weergegeven — om
interviews met bekende persoonlijkheden te pu-
bliceeren en die in de wereld te zenden, met hun
portret er bij. Het komt mij voor dat dit geen
vooruitgang zou zijn. Evangeliseren is het evan-
gelie brengen, is weer met de menschen den
Bijbel gaan lezen. Alles veroudert, maar dat won-
dere boek van God veroudert nooit. Dezen morgen
las ik een eenvoudig, maar uitstekend geschriftje
van Ds Straatsma over Psalm 73. Direct zei ik:
„Zoo moet het!"²⁾ Onze vroomheid, onze
preeken en toespraken zijn soms veel te mooi! Ze
brengen iemand als het ware tot de gedachte: Jon-
gen, jongen, wat is die man vroom! Maar, Asaf slaakt
zijn bitteren schreeuw, waarin hij als 't ware zegt: Ik
ben het kwijt! Ik ben het kwijt! Het komt mij voor
dat het geen valsche vernuft zou zijn, zulk een ge-
schriftje over Psalm 73 te betitelen als: het Gebed
van een Onwetende! Als wij zoo er bij heel ons
evangelisatie-werk naar staan, het Woord Gods
niet achteraan, maar vóór te stellen, dan zal
ook nu onder den zegen Gods in vervulling gaan:
En het Woord Gods wies en nam de
overhand.

N. B.

1) Mede naar aanleiding van het referaat van Ds H. A.
Wiersinga, gehouden op de algemeene vergadering van het
Gereformeerd Traktaatgenootschap „Filippus".

2) „Storm en Stilte", door A. K. Straatsma, uitgegeven bij
J. N. Voorhoeve, Den Haag.